ფინანსური რესურსების გამოყენების ეფექტიანობა ჯანდაცვაში

Effectiveness of the financial resource usage in health care system

ხათუნა ბარბაქაძე - ასოცირებული პროფესორი
თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი
შორენა ჭელიძე - მაგისტრანტი
სასწავლო უნივერსიტეტი „გეომედი“
Khatuna Barbakadze - Associate Professor
Tbilisi State University
Shorena Chelidze - Master Candidate
Teaching University "Geomedi"

რეზიუმე: ქვეყნის განვითარების თანამედროვე ეტაპზე ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის განვითარება მეტად მნიშვნელოვანია მოსახლეობის კეთილდღეობისა და ქვეყნის ეკონომიკური მდგომარეობის განვითარებისთვის. ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის ფუნქციონირების ეკონომიკური და სოციალური შედეგები მნიშვნელოვანწილად განპირობებულია ამ სფეროს მართვის ეფექტიანობით. ჯანმრთელობის დაცვის სექტორში განსახორციელებელი ღონისძიებების მიზანია მოსახლეობის სიცოცხლის ხანგრძლივობის ზრდა და ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუმჯობესება. ამიტომ, ჯანმრთელობის დაცვის რეფორმის გატარების დროს, მის ამოქმედებამდე გათვალისწინებული უნდა იყოს პოლიტიკური და ეკონომიკური ინტერესები, ასევე სოციალური და კულტურული წინააღმდეგობები. სახელმწიფოს მიერ უნივერსალური ჯანდაცვის მშენებლობა, რომლითაც ყველა ადამიანს ექნება საშუალება ისარგებლოს, საკმაოდ კარგი ნაბიჯია, თუმცა, საჭიროა თანმიმდევრული პოლიტიკის განხორციელება სამედიცინო მომსახურების ხარისხის და მედიკამენტებზე ფინანსური ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესების მიმართულებით, რომელიც გააუმჯობესებს ჯანმრთელობის საერთო მაჩვენებლებს არსებული რესურსების უფრო ეფექტიანად გამოყენების მეშვეობით.

Abstract: Development of the health care system at the modern stage of development of the country is vital for the welfare of the population and for the development of the country's economic situation. The economic and social consequences of the functioning of the health care system is conditioned by the efficiency of this sphere. The aim of the activities to be implemented in the healthcare sector is to increase the life expectancy of the population and improve

the health condition. Therefore, during the implementation of health care reform, political and economic interests, as well as social and cultural contradictions should be taken into account before its enactment. Construction of universal healthcare system by the state, which will be available for everyone, is the step forward; however, it is necessary to implement consistent policy for improvement of medical care quality and financial access to medicine. Above mentioned will improve overall health indicators through effective use of existing resources.

საკვანძო სიტყვები: ჯანმრთელობის დაცვა, ფინანსური რესურსები, ეფექტიანი მართვა.
Key Words: Healthcare, Financial Resources, Effective Management.

შესავალი: საქართველოში ჯანმრთელობის დაცვის სისტემამ განვითარების რამოდენიმე ეტაპი გაიარა. საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლის შედეგად ყოფილი საბჭოთა კავშირის ქვეყნებში დაირღვა ცენტრალიზებული სისტემები, შესაბამისად, ყველგან გაჩნდა სერიოზული პრობლემები მათ შორის ჯანმრთელობის დაცვისა და სოციალურ სფეროებში. ქვეყნის განვითარების თანამედროვე ეტაპზე ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის განვითარება მეტად მნიშვნელოვანია მოსახლეობის კეთილდღეობისა და ქვეყნის ეკონომიკური მდგომარეობის განვითარებისთვის. აღნიშნულის მისაღწევად აუცილებელია ჯანდაცვის სისტემის ეფექტიანი და გამართული ფუნქციონირება. ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის განვითარება უშუალო კავშირშია მოსახლეობის სამედიცინო მომსახურების ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესებასთან. საბაზრო ეკონომიკაზე გადასვლასთან დაკავშირებით, ჯანმრთელობის დაცვის სექტორის ორგანიზაციული მოწყობის, მართვისა და დაფინანსების მეთოდები რამდენიმეჯერ შეიცვალა ხელისუფლების პოლიტიკის შესაბამისად.

ძირითადი ტექსტი: ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის ფუნქციონირების ეკონომიკური და სოციალური შედეგები მნიშვნელოვანწილად განპირობებულია ამ სფეროს მართვის ეფექტიანობით. ჯანმრთელობის დაცვის სფერო მუდმივად

განიცდის მმართველობითი ფაქტორის ზემოქმედებას, როგორიცაა: მოსახლეობის ჯანმრთელობის შესაბამისი დონის უზრუნველყოფა; სამედიცინო პროდუქციისა და მომსახურების მოთხოვნის შეცვლა; ცვლილებები საგადასახადო კანონმდებლობაში; ინფლაცია და ა.შ.

ქვეყნის ერთ-ერთი უმთავრესი ფასეულობა ადამიანის ჯანმრთელობაა. ადამიანის ჯანმრთელობის მდგომარეობაზე მნიშვნელოვან ზეგავლენას ახდენს სახელმწიფოს მიერ ჯანმრთელობის დაცვის სფეროში ნაკისრი ვალდებულებები, ჯანმრთელობის დაცვის მიზნები, ამოცანები, მოქმედების გეგმა და საქმიანობის პროცედურები. აღნიშნული მიმართულების სწორად წარმართვა საბოლოოდ მოგვცემს შედეგს და ეფექტიანობას [2, გვ. 79].

საქართველოში მოსახლეობის ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის ფინანსური რესურსებით უზრუნველყოფა აქტუალური საკითხია, რომელიც მოითხოვს განსაკუთრებულ ყურადღებას, ვინაიდან მისი მიზანი საქართველოს მოსახლეობის სამედიცინო მომსახურების ეფექტიანი და სტაბილური დაფინანსების უზრუნველყოფაა. აღნიშნულიდან გამომდინარე, აუცილებელია უზრუნველყოფილ იქნეს ჯანმრთელობის დაცვის ფინანსური რესურსების ეფექტიანი მართვა და გამოყენება. ფინანსური რესურსების მართვა გულისხმობს ჯანმრთელობის დაცვის ფინანსური რესურსების მართვას ჯანმრთელობის დაცვის ეფექტიანობის ამაღლების მიზნით.

როგორც უკვე ავღნიშნეთ, საქართველოს მთავრობის პრიორიტეტია ხარისხიან სამედიცინო მომსახურებაზე უნივერსალური ხელმისაწვდომობა, რაც აისახა ჯანდაცვის სექტორისთვის გამოყოფილი სახელმწიფო ასიგნებების მოცულობის უპრეცედენტო გაზრდით. თუმცა, საქართველოს მაჩვენებლები კვლავ დაბალია ჯანდაცვის დაფინანსების სისტემის ეფექტიანობის საერთაშორისოდ აღიარებულ მონაცემებთან მიმართებით. 2015 წლის მონაცემებით, ჯანდაცვაზე სახელმწიფო დანახარჯები მშპ-სთან მიმართებით 2.9% შეადგენდა (ევროპის რეგიონის საშუალო მაჩვენებელია 5.7%); ჯანდაცვაზე სახელმწიფო დანახარჯების ხვედრითი წილი სახელმწიფო ბიუჯეტთან მიმართებაში კი — 8.6%. კლების მიუხედავად, კვლავ მნიშვნელოვნად მაღალი რჩება მთლიან

დანახარჯებში ჯანდაცვაზე ჯიბიდან გადახდების (OOP) წილი (57,3%), რაც მძიმე ტვირთად აწვება შინამეურნეობებს. ჯანდაცვაზე ეროვნულ დანახარჯებში კრიტიკულად მაღალია ამბულატორულ მედიკამენტებზე გაწეული ხარჯების წილი (38%), რომელიც ძირითადად ჯიბიდან ფინანსდება. ჯერ კიდევ მწირია და არამდგრადი პრევენციული და პირველადი ჯანდაცვის სერვისებზე დანახარჯები (19%) ჰოსპიტალურ ხარჯებთან მიმართებით (31%).

საქართველოს მთავრობამ, ჯანმრთელობის დაცვის დაფინანსების სისტემის ეფექტიანობის გაზრდისთვის მიზნად დაისახა შემდეგი ღონისძიებების გატარება:

- ჯანმრთელობის დაცვაზე სახელმწიფო დანახარჯების ეტაპობრივი გაზრდა და ოპტიმიზაცია;

- ერთიანი სტანდარტიზებული პაკეტის შემოღება, რომელსაც სახელმწიფო სრულად დააფინანსებს დაბალშემოსავლიანი ჯგუფებისთვის, ნაწილობრივ დააფინანსებს საშუალოშემოსავლიანი ჯგუფებისათვის, ხოლო მაღალშემოსავლიან მოსახლეობას კერძო სადაზღვევო ინდუსტრია დაფარავს;

- ჰოსპიტალური და გადაუდებელი სერვისების (სტაციონარი) გლობალური ბიუჯეტის ანაზღაურებაზე გადასვლა, რომელიც გაანგარიშებული იქნება დიაგნოზთან შეჭიდული ჯგუფების (DRG) მეთოდის გამოყენებით;

- პრევენციული და პირველადი ჯანდაცვის სერვისების კაპიტაციური/ფიქსირებული დაფინანსებიდან შედეგზე ორიენტირებულ დაფინანსებაზე გადასვლა; გარდამავალ პერიოდში შესაძლებელია შერეული მექანიზმის გამოყენება;

- სახელმწიფოს მხრიდან ამბულატორიული მედიკამენტების დაფინანსება ქრონიკული ავადმყოფებისათვის (მოწყვლადი ჯგუფებიდან მოსახლეობის მოცვის ეტაპობრივი ზრდა);

- აქტიური შესყიდვისა და სელექციური კონტრაქტირების მექანიზმების დანერგვა და სრულყოფა;

• სახელმწიფოს მიერ გლობალური ფონდის გარდამავალი გეგმით ნაკისრი ვალდებულებების ფინანსური უზრუნველყოფა.

ჯანმრთელობის დაცვის სექტორში განსახორციელებელი ღონისძიებები მიზნად ისახავს მოსახლეობის სიცოცხლის ხანგრძლივობის ზრდას და ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუმჯობესებას. საქართველოს მოსახლეობა უფრო მეტად იქნება დაცული ჯანდაცვაზე კატასტროფული დანახარჯების და გაღარიბების რისკებისაგან; გაუმჯობესდება ხელმისაწვდომობა ხარისხიან სამედიცინო მომსახურებასა და სამკურნალო საშუალებებზე; გაიზრდება საბიუჯეტო სახსრების ხარჯვის ეფექტიანობა ადმინისტრირების გაუმჯობესებისა და პროფილაქტიკურ ღონისძიებებზე მეტი ძალისხმევის მიმართვის გზით. აღნიშნული კი დადებითად აისახება ქვეყანაში ადამიანური კაპიტალის განვითარების, ეკონომიკური ზრდის და სიღარიბის მაჩვენებლებზე.

პრაქტიკამ გვიჩვენა, რომ ჯანდაცვაზე გაწეული ხარჯების ზრდა ყოველთვის არ იწვევს მის ეფექტიანობის ზრდას. თუმცა, აქვე, აღსანიშნავია, რომ ჯანდაცვაზე სახელმწიფო დანახარჯების ზრდა არ არის ჯანდაცვის დაფინანსების პოლიტიკის უმთავრესი ამოცანა. სახელმწიფო დაფინანსების ზრდა შეიძლება გამართლებული იყოს მხოლოდ ჯანდაცვის სისტემის მიერ ამოცანების უფრო ეფექტიანად მიღწევის, არსებული რესურსების ეფექტიანი გამოყენების შემთხვევაში.

ამიტომ, ჯანმრთელობის დაცვის რეფორმის გატარების დროს, მის ამოქმედებამდე გათვალისწინებული უნდა იყოს პოლიტიკური და ეკონომიკური ინტერესები, ასევე სოციალური და კულტურული წინააღმდეგობები. ჯანდაცვის ბევრი სისტემა და მათ შორის ქართულიც მნიშვნელოვანი გამოწვევების წინაშე დგას, ვინაიდან ხშირად ვერ ხერხდება დანახარჯების შემცირება [3, გვ. 23]. დანახარჯები უმეტესად მოდის მიმწოდებლებზე, ეს არის მკურნალობის ახალი მეთოდები, ტექნოლოგიები და ადამიანების მოლოდინი, რომ ჯანდაცვის რისკებისგან დაცვა და მაღალი ხარისხის ჯანდაცვაზე ხელმისაწვდომობა ჰქონდეთ, მაგრამ ეს არ

გამორიხცავს იმ ფაქტს, რომ რესურსების ეფექტიანი განაწილება ზოგავს დანახარჯებს.

სახელმწიფოს მიერ უნივერსალური ჯანდაცვის მშენებლობა, რომლითაც ყველა ადამიანს ექნება საშუალება ისარგებლოს, საკმაოდ კარგი ნაბიჯია, თუმცა, საჭიროა თანმიმდევრული პოლიტიკის განხორციელება დაფინანსების ხარჯთეფექტური მეთოდების, სამედიცინო მომსახურების ხარისხის და მედიკამენტებზე ფინანსური ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესების მიმართულებით, რომელიც გააუმჯობესებს ჯანმრთელობის საერთო მაჩვენებლებს არსებული რესურსების უფრო ეფექტიანად გამოყენების მეშვეობით.

დასკვნები: ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის განვითარება მეტად მნიშვნელოვანია მოსახლეობის კეთილდღეობისა და ქვეყნის ეკონომიკური მდგომარეობის განვითარებისთვის. აღნიშნულის მისაღწევად აუცილებელია ჯანდაცვის სისტემის ეფექტიანი და გამართული ფუნქციონირება, რომელიც უშუალო კავშირშია მოსახლეობის სამედიცინო მომსახურების ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესებასთან. ჯანმრთელობის დაცვის სექტორში განსახორციელებელი ღონისძიებები მიზნად ისახავს მოსახლეობის სიცოცხლის ხანგრძლივობის ზრდას და ჯანმრთელობის მდგომარეობის გაუმჯობესებას. საქართველოს მოსახლეობა უფრო მეტად იქნება დაცული ჯანდაცვაზე დანახარჯებისა და გაღარიბების რისკებისაგან; გაუმჯობესდება ხელმისაწვდომობა ხარისხიან სამედიცინო მომსახურებასა და სამკურნალო საშუალებებზე; გაიზრდება საბიუჯეტო სახსრების ხარჯვის ეფექტიანობა ადმინისტრირების გაუმჯობესებისა და პროფილაქტიკურ ღონისძიებებზე მეტი ძალისხმევის მიმართვის გზით. აღნიშნული კი დადებითად აისახება ჯანმრთელობის საერთო მაჩვენებლებზე არსებული რესურსების უფრო ეფექტიანად გამოყენების მეშვეობით.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ვერულავა თ., ჯანდაცვის ეკონომიკა და დაზღვევა, თბილისი 2009.

2. მოწონელიძე ე., „სამედიცინო მომსახურების, დაფინანსებისა და მართვის თავისებურებები“. ჟურნალი „სოციალური ეკონომიკა: XXI საუკუნის აქტუალური პრობლემები“. №3, 2015 წ.
3. Koblianidze T., Kochlamazashvili L., Chakhunashvili T., “Healthcare System and Problems of Medical Personnel in Georgia” “Ovidius” University Annals, Economic Sciences Series Volume XVIII, Issue №1. 2018
4. ჯადუგიშვილი შ. ჯანმრთელობის დაცვის დაფინანსება საქართველოში, http://www.insurance.org.ge/admin/editor/uploads/files/shorena%20jadugishvili.pdf გადამოწმებულ იქნა: 30.01.2019
5. საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების სტრატეგია. საქართველო 2020. http://gov.ge/files/382_42949_233871_400-1.pdf გადამოწმებულ იქნა: 28.01.2019
6. საქართველოს ჯანმრთელობის დაცვის სისტემის განვითარების გეგმა 2030 წლისთვის http://parliament.ge/ge/ajax/downloadFile/81367/Health_Strategy_geo?fbclid=IwAR1PtBAgcl0MyvV4uhdlXabb1lbahXMhkYS7et-2P4C8sHN9ONh3fcHyCDc გადამოწმებულ იქნა: 25.01.2019
7. ვერულავა თ., „ჯანდაცვის დანახარჯები ჯანდაცვის მსოფლიო ორგანიზაციის რეკომენდაციებით და საქართველოს ჯანდაცვის დაფინანსება“ https://idfi.ge/ge/health-care-expenditure-who-recommendations-georgia გადამოწმებულ იქნა: 29.01.2019.